

Julklappens historia

– från fulla vikingar till fulla tomtesäckar

Redan under förkristen tid samlades folk i Norden för att fira "jól". Det var stora fester under årets mörkaste tid som inte hade något med Jesu födelse att göra. Vi vet inte så mycket om hur firandet gick till mer än att man drack öl och offrade till asagudarna. Kanske skänktes någon form av gåvor, det verkar ha varit vanligt vid stora fester på den här tiden.

På 1100-talet började folk i Sverige att fira den kristna julen, som smälte ihop med de gamla traditionerna. Men det var först på 1700-talet som julfirandet fick fart, bland de som hade råd. Att ge bort saker under juldagarna var vanligt långt innan jultomten kom in i bilden. Fattiga människor drog från gård till gård och fick något med sig. Ofta små matbitar, för julen handlade vid den här tiden framför allt om att äta och dricka. Det var ingen barnhögtid, utan snarare en tid för unga vuxna att vara lediga, umgås, dansa och dricka sig berusade.

En tradition bland ungdomar var att ge bort "skämtklappar". Det kunde till exempel vara ett vedträ som kastades in med en fräck vers på. För att mottagaren skulle märka sin "present" klappade man på dörren, och därför kallades gåvan för en klapp. Under 1700-talet gick ungdomsgäng ibland också från gård till gård och sjöng eller gjorde små skådespel på julen.

Ofta var någon i sällskapet utklädd till bock, ibland med mask av halm.

Denna bockfigur kunde vara nyckfull och skrämmande, men på 1800-talet började familjefäder i rika familjer att klä ut sig till bock och dela ut julklappar. Denna roll togs över av den snällare tomten i slutet av 1800-talet, och julen blev alltmer barnvänlig. Under 1900-talet började traditionerna likna det som de flesta svenskar förknippar med jul idag: tomte, paket, pynt, Kalle Anka, julmust och köttbullar.

Fram till 1940-talet var julklappar nästan alltid hemgjorda men efter andra världskriget började många att köpa dem i affärer, och julklappsbergen växte. Denna trend har sedan hållit i sig men den ifrågasätts också av många. Alternativa julklappar kan exempelvis vara upplevelser eller att skänka pengar till välgörande ändamål.

Författat av Anna Froster.

Källa: Katarina Harrison Lindbergh m.fl.